

Сагайдак Л.Д., завідувач обласного методичного кабінету Навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Тернопільської області

МОНІТОРИНГ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ З ПИТАНЬ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В останні два роки особливе занепокоєння викликає стан навчання такої важливої для держави категорії населення, як студенти закладів вищої освіти III–IV рівнів акредитації діям у надзвичайних ситуаціях, зокрема вивчення ними нормативних навчальних дисциплін «Безпека життєдіяльності» та «Цивільний захист», «Охорона праці». У Тернопільській області вивчення зазначених нормативних дисциплін припинено у закладах вищої освіти економічного напрямку підготовки, а у розділеному вигляді продовжується у педагогічних та технічних закладах вищої освіти. Особливо болючим та небезпечним для безпеки держави є продовження такого стану навчання у закладах вищої освіти технічного напрямку підготовки, оскільки випускники зазначених закладів вищої освіти є базовим кадровим потенціалом суб'єктів господарювання, районів, міст, на базі яких створюються і діють відповідні комісії, спеціалізовані служби та формування цивільного захисту. Тому випускники закладів вищої освіти повинні володіти базовими знаннями і навичками з дисциплін «Безпека життєдіяльності» та «Цивільний захист» для подальшого успішного проходження функціонального навчання у мережі навчально-методичних установ Єдиної державної системи цивільного захисту.

Керуючись статтею 39 Кодексу цивільного захисту України від 02.10.2012 №5403-VI, пунктів 19, 20 Постанови Кабінету Міністрів України від 26.06.2013 №444 «Про затвердження порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях» та з метою створення освітнього середовища з питань безпеки життєдіяльності в регіоні, гарантування безпеки громадян, цивільного захисту населення та територій, обласною науково-методичною радою з цивільного захисту, безпеки життєдіяльності та основ медичних знань Тернопільської області цього року проведено моніторинг підготовки студентів за програмами нормативних дисциплін «Безпека життєдіяльності», «Цивільний захист та «Охорона праці» у закладах вищої освіти III–IV рівня акредитації у 2018–2019 навчальному році.

Аналіз моніторингу показав, що в більшості закладів вищої освіти III–IV рівня акредитації Тернопільського регіону освітніми програмами та навчальними планами на 2018–2019 рік не передбачено формування у студентів знань, умінь та навичок щодо забезпечення необхідного рівня безпеки життєдіяльності як особистої безпеки, так і безпеки тих, хто їх оточує. Викладання дисциплін «Безпека життєдіяльності», «Цивільний захист» та «Охорона праці» із 6 закладів вищої освіти III–IV рівня акредитації: в одному – інтегрований

курс – 120 аудиторних годин, у другому – проводяться тільки тренінги, в 4 закладах вищої освіти кількість годин складає 36, 40 і 48 годин із 54 (36) відповідно до викладання дисципліни.

Відповідно до листа Міністра освіти України Л. Гриневич № 01/9-234 від 13.04.2018 дана ситуація є небезпечною для безпеки держави, що перебуває в умовах гібридної війни, оскільки випускники закладів вищої освіти є базовим кадровим потенціалом підприємств, установ та організацій районів, міст та областей, на базі яких створені і діють відповідні спеціалізовані служби цивільного захисту (транспортна, енергетики, аварійно-технічна, медична, психологічна, фінансова та ін.), що є порушенням пункту 2 частини 2 статті 39, частини 3 статті 41 Кодексу цивільного захисту України.

У своїй доповіді «Стратегія 2020» Президент України Порошенко П.О. назвав сталий розвиток і безпеку держави, бізнесу та громадян серед пріоритетних завдань, які стоять перед нашим суспільством. Особливо гостро це відчувається в час, коли держава змушена вирішувати питання своєї цілісності та збереження суверенітету.

Статистика свідчить про те, що рівень смертності та травматизму в Україні набагато перевищує аналогічні показники розвинутих країн світу. За темпами вимирання людей Україна входить до першого десятка країн світу, а дитяча смертність є найвищою в Європі. За результатами Всеукраїнського перепису населення, що відбувся у грудні 2001 р., чисельність громадян скоротилася майже на 4 млн, а зараз це скорочення становить вже більш ніж 6 млн.

У такій ситуації зрозумілим є те, що кожна людина і, безперечно, людина з вищою освітою повинна усвідомлювати важливість питань безпеки життєдіяльності.

Враховуючи зазначене, пропонується під час засідань вчених рад закладів вищої освіти розглянути питання щодо організації навчання студентів всіх спеціальностей з дисциплін, які відповідно передбачають формування у студентів:

➤ що навчаються за освітнім ступенем бакалавра – здатності до ініціативності, відповідальності та навичок до безпечної діяльності відповідно до майбутнього профілю роботи, галузевих норм і правил, а також необхідного рівня індивідуального та колективного рівня безпеки у надзвичайних ситуаціях;

➤ що навчаються за освітнім ступенем магістра – здатності до ініціативності, відповідальності та навичок до превентивного і аварійного планування, управління заходами безпеки професійної діяльності, уміння приймати рішення у складних та непередбачуваних ситуаціях, лідерські якості на посаді керівника; знання міжнародних норм і законодавства України у сфері безпеки життєдіяльності населення, системи управління охороною праці та цивільного захисту.

Пропонується внести вивчення нормативних дисциплін «Безпека життєдіяльності», «Цивільний захист» та «Охорона праці» у Державні стандарти вищої освіти та зобов'язати наказом МОН України ректорів закладів вищої освіти III–IV рівнів акредитації (як керівників структурних підрозділів МОН України) виконувати пункти 19, 20 Постанови Кабінету Міністрів України від 26.06.2013 №444 «Про затвердження порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях» в повному обсязі, дотримуватися вимог Типових навчальних програм нормативних дисциплін «Цивільний захист», «Безпека життєдіяльності» та «Охорона праці» для всіх спеціальностей, затверджених МОН України 31.03.2011 року щодо підготовки бакалаврів і магістрів, недопущення зменшення годин та вилучення із навчального плану підготовки фахівців за освітніми ступенями «бакалавр» і «магістр» нормативних дисциплін «Безпека життєдіяльності», «Цивільний захист» та «Охорона праці».

Враховуючи вищенаведене, необхідно внести зміни до статті 32 Закону України «Про вищу освіту» та пункт 1) частини 2 цієї статті викласти у редакції: «розробляти та реалізовувати освітні (наукові) програми в межах ліцензованої спеціальності, за виключенням тих, що стосуються питань безпеки життєдіяльності, цивільного захисту та охорони праці».

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс цивільного захисту України, ст. 39 п.2.
2. Порядок здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях: про затвердження постанови Кабінету Міністрів України від 26.06.2013 р. №444, п. 19–20.

Саміло А.В., кандидат юридичних наук, доцент кафедри права та менеджменту у сфері цивільного захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності;

Купчак М.Я., кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри права та менеджменту у сфері цивільного захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ПЕРСОНАЛУ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ У СФЕРІ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

На тлі загострення глобальних проблем особлива увага громадськості спрямована на загальносвітовий сплеск терористичної активності кінця XX – початку XXI століть. Україна в нинішніх трагічних умовах продовжує обстоювати активну позицію у сприянні розвитку та зміцненню міжнародно-правової співпраці щодо боротьби з тероризмом. Це проявляється в ак-